

Asia: VN/35314/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Poliisihallitus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta.

Virka-apu

Ensimmäisen lakiehdotuksen 103 §:ssä säädettäisiin poliisin virka-avusta Siviilipalveluskeskukselle. Poliisihallitus on saanut mahdollisuuden kommentoida sekä pykäläluonnosta että sen perusteluita valmistelun aikana.

Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan Siviilipalveluskeskuksella olisi oikeus saada poliisilta virka-apua siviilipalvelusvelvollisen etsimiseksi ja siviilipalvelusmääräyksen toimittamiseksi hänelle. Poliisin virka-apu on yleensä esteiden poistamista ja vastarinnan murtamista. Sen ei pitäisi olla mitään muuta, kuten siviilipalvelusmääräyksen toimittamista siviilipalvelusvelvolliselle.

Poliisimies on haastemieslain (505/1986) 6 §:ssä tarkoitettu virkamies, joka on oikeutettu suorittamaan haastemieslain 3 §:ssä säädettyjä tiedoksiantotehtäviä siinä missä haastemieskin. Haastemiesasetuksen (506/1986) 5 §:n 1 momentin mukaan paikallispoliisiin kuuluva poliisimies on velvollinen suorittamaan tiedoksiantoja hallintoasioissa ja rikosasioissa sekä poliisipiirin päällikön antamasta määräyksestä muunkinlaisissa asioissa.

Siviilipalvelusvelvollisen etsiminen ja siviilipalvelusmääräyksen toimittaminen hänelle on tiedoksiantotehtävä, jonka poliisi on velvollinen hoitamaan haastemieslain ja -asetuksen nojalla.

Kysehän on nimenomaan haastemieslain 3 §:ssä tarkoitetun viranomaisen päätöksen eli Siviilipalveluskeskuksen tekemän siviilipalvelusmääräyksen tiedoksi antamisesta siviilipalvelusvelvolliselle. Tällaisen tehtävän ei pitäisi olla virka-apua, koska tehtävästä on säädetty erikseen ja se on yksi poliisin tehtävistä.

Vastaavanlaisesta tehtävästä on säädetty asevelvollisuuslain (1438/2007) 125 §:ssä. Sen mukaan poliisi antaisi virka-apuna asevelvolliselle määräyksen ilmoittautua aluetoimistossa. Tällainen tehtävä ei ole sen paremmin esteiden poistamista kuin vastarinnan murtamistakaan. Kyse on asiakirjan tiedoksi antamisesta, joka on haastemieslaissa säädetty tiedoksiantotehtävä. Tällainen sääntely on omiaan hämärtämään rajaa viranomaisten perustehtävän, hallintolain (434/2003) 10 §:ssä säädetyn yhteistoiminnan ja virka-avun välillä. Poliisihallitus korostaa, että poliisin virka-avun tulisi rajautua esteiden poistamiseen ja vastarinnan murtamiseen.

Haastemieslaissa säädetyn tiedoksiantotehtävän suorittaminen on maksullinen suorite. Tiedoksiantomaksu on 110 euroa (ks. oikeusministeriön asetus tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2025–2027 [1022/2024] 2 §). Suoritteen maksullisuus onkin ratkaiseva ero tiedoksiantotehtävän ja virka-aputehtävän välillä: Siviilipalveluskeskukselle annettava virka-apu on maksutonta, mutta tiedoksiantotehtävän suorittaminen maksullista. Tästä huolimatta Poliisihallitus pitää johdonmukaisena, ettei virka-avuksi säädettäisi tehtäviä, jotka jo nyt kuuluvat poliisin hoidettavaksi muun lain perusteella.

Muilta osin Poliisihallitus pitää virka-apusäännöstä hyvin laadittuna ja erittäin tasapainoisena. Poliisihallituksen tietojen mukaan poliisi toimittaa noin kymmenkunta siviilipalvelusvelvollista suorittamaan palvelustaan. Pykäläluonnoksen 3 momentin virka-avulla olisi tämän vuoksi vuositasolla vain pieniä vaikutuksia poliisitoimintaan.

Muita huomioita

Poliisihallitus esittää hallituksen esitysluonnoksesta seuraavat lähinnä tekniset huomiot:

1. Ensimmäisessä lakiehdotuksessa käytetään jonkun verran todella yleisiä nimityksiä eri viranomaisista. Lakiehdotuksessa on niin poliisiviranomaista, syyttäviviranomaista kuin vankeinhoitoviranomaistakin, mutta asianmukaisempaa olisi puhua poliisista, syyttäjistä tai Syyttäjälaitoksesta ja Rikosseuraamuslaitoksesta.

2. Ensimmäisen lakiehdotuksen 24 §:n 3 momentin mukaan ”Siviilipalveluskeskus tarkistaa siviilipalvelusvelvollisen terveydentilan ainoastaan tarvittaessa silloin, jos tämä suorittaa...”.

Oikeampi ilmaisu olisi ”Siviilipalveluskeskus tarkistaa siviilipalvelusvelvollisen terveydentilan ainoastaan tarvittaessa silloin, kun tämä suorittaa...”.

3. Ensimmäisen lakiehdotuksen 78 §:n 1 momentin mukaan ”rikosilmoitus on tehtävä siviilipalvelusvelvollisen kotipaikan tai Siviilipalveluskeskuksen sijaintipaikkakunnan poliisille”. Suomessa siviilipalveluslain 72–77 §:ssä tarkoitettuja rikoksia tutkivat poliisilaitokset, joita on 11. Poliisilaitokset noudattavat niin sanottua aluevastuuperiaatetta, jonka mukaan rikoksen esitutkinnan suorittaa lähtökohtaisesti se poliisilaitos, jonka alueella epäilty rikos on tehty. Poliisihallitus ehdottaa, että siviilipalveluslain 78 §:ssä säädettäisiin, että rikosilmoitus on tehtävä sille rikoksen tekopaikan poliisilaitokselle, mutta jos tekopaikkaa ei tiedetä, ilmoituksen voi tehdä joko siviilipalvelusvelvollisen kotipaikan tai Siviilipalveluskeskuksen sijaintipaikkakunnan poliisilaitokselle.

4. Ensimmäisen lakiehdotuksen 78 §:n 2 momentin mukaan syyttäjä ei saa nostaa syytettä 72–77 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta, ellei Siviilipalveluskeskus ole tehnyt siitä rikosilmoitusta. Ensimmäisen lakiehdotuksen 72–77 §:ssä mainitut rikokset ovat virallisen syytteen alaisia, joten poliisin on suoritettava niissä esitutkinta viran puolesta riippumatta siitä, tekeekö Siviilipalveluskeskus erillistä rikosilmoitusta. Käytännössä Siviilipalveluskeskuksen tekemä rikosilmoitus lienee yleisin tapa, jolla tieto epäilyistä rikoksesta tulee poliisille. Poliisihallitus ehdottaa, että ensimmäisen lakiehdotuksen 78 §:n 2 momentissa rajoitettaisiin niin esitutkinnan kuin syyteharkinnankin suorittamista, jos Siviilipalveluskeskus ei ole tehnyt rikosilmoitusta.

5. Ensimmäisen lakiehdotuksen 86 §:ssä käytetään vanhahtavaa ilmaisua yleinen alioikeus. Poliisihallitus esittää, että pykälässä yleinen alioikeus korvattaisiin käräjäoikeudella.

Poliisihallituksella ei ole hallituksen esitysluonnoksesta muuta lausuttavaa.

Arvelin Konsta
Poliisihallitus